

Informatīvais ziņojums par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2012.gadā

Informatīvā ziņojuma mērķis ir informēt Ministru kabinetu par iekšējā audita struktūrvienību darbību ministrijās un iestādēs 2012.gadā, iekļaujot viedokli par iekšējās kontroles sistēmu ministrijās un iestādēs¹.

Viedoklis par iekšējās kontroles sistēmas darbību ministrijās un iestādēs

Viedokli, ka iekšējā kontroles sistēma darbojas, lai gan ir nepieciešami atsevišķi uzlabojumi, iekšējie auditori var sniegt tikai par daļu no valsts pārvaldē īstenotajām funkcijām, uzdevumiem.

Iekšējie auditori par **10%** valsts pārvaldē īstenotajām funkcijām un uzdevumiem nevar sniegt viedokli par iekšējās kontroles sistēmu.

Finanšu ministrija, analizējot iekšējo auditoru izteikto viedokli par iekšējās kontroles sistēmu un papildus tās rīcībā esošo informāciju (Valsts kontroles ziņojumi, ieteikumu ieviešana, sistēmu auditēšanas biežums atbilstoši noteiktajai prioritātei, kā arī salīdzinošo pārbaužu rezultāti), uzskata, ka par **26%** valsts pārvaldē īstenotajām funkcijām un uzdevumiem izteiktais viedoklis nav pietiekami pamatots (1.pielikums), jo:

- atsevišķām sistēmām iekšējie auditi nav veikti vai veikti tikai par daļu no sistēmas;

- atsevišķu iekšējā audita struktūrvienību rīcībā nav pietiekami resursi noteiktās stratēģijas īstenošanai;

- Ārlietu ministrijā, Satiksmes ministrijā un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā iekšējā audita struktūrvienību darbs pilnvērtīgi tika atjaunots 2012.gada beigās, kā rezultātā šo iestāžu spēja sniegt pārlicību par iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti ir ierobežota;

- netiek vērtēta iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte un atbilstība iestādes mērķu sasniegšanai;

- konstatēti būtiski trūkumi iekšējā audita procesā.

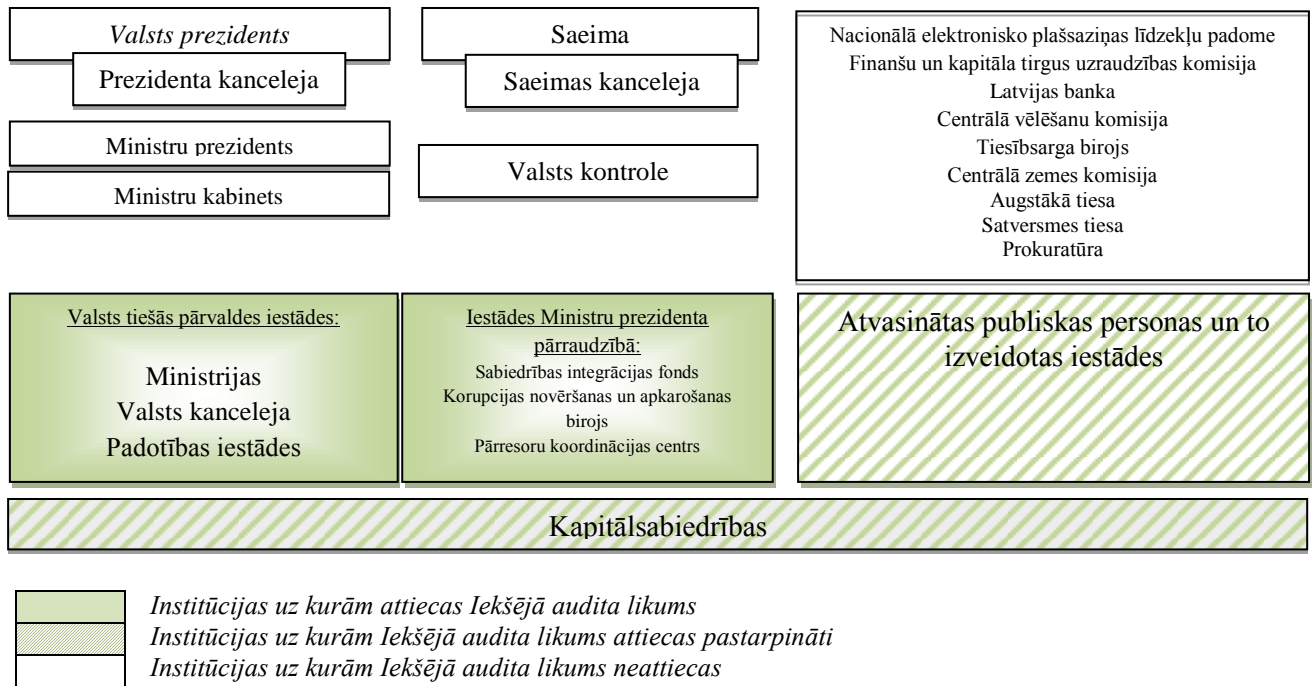
Pašreizējās situācijas analīze

Iekšējā audita likums attiecās uz Ministru prezidentam tieši padotajām institūcijām, ministram padotajām institūcijām un atvasinātām publiskām personām, izņemot pašvaldības (1.attēls). Dažos gadījumos iekšējā audita darba apjomā ir iekļautas kapitālsabiedrības vai arī tiek vērtēta kapitālsabiedrību uzraudzības sistēmas efektivitāte.

Iekšējā audita sistēmu nosaka Ministru prezidents viņam tieši padotajās institūcijās, ministrs viņam padotajās institūcijās un atvasinātām publiskām personām – iestādes vadītājs.

---

¹ Iekšējā audita likuma 10.panta otrās daļas 1.punkts.

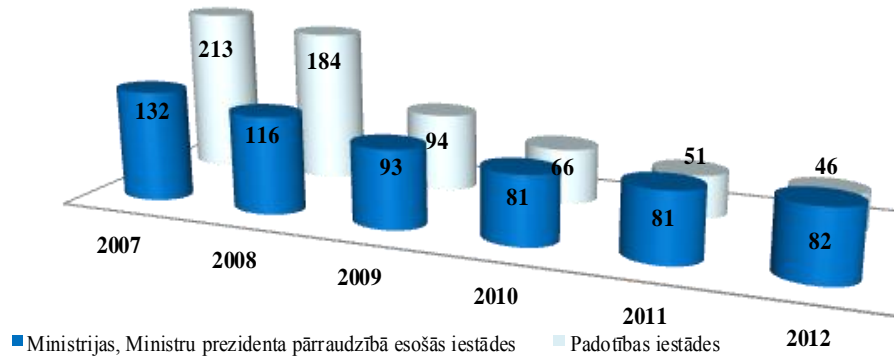
1. attēls. Iekšējā audita funkcijas aptvērums atbilstoši Iekšējā audita likumam

Iekšējā audita aptvērums atbilstoši institūciju finanšu datiem ir atspoguļots 2.pielikumā.

Pārskata gadā darbojās 29 iekšējā audita struktūrvienības ar 129 amata vietām (10% bija vakantas štata vietas) – 13 ministrijās un 10² padotībā esošajās iestādēs, Valsts kancelejā, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, Sabiedrības integrācijas fondā, Latvijas Universitātē, Rīgas Stradiņa universitātē un Latvijas Lauksaimniecības universitātē. Pārresoru koordinācijas centrā iekšējā audita funkciju nodrošināja Valsts kancelejas iekšējais audits. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas iekšējā audita gada pārskats nav iesniegts Finanšu ministrijā, līdz ar to informatīvajā ziņojumā nav iekļauta informācija par šīs institūcijas iekšējā audita darbības rezultātiem.

Kopš 2008.gada valsts pārvaldē ir veikta pilnīga vai daļēja iekšējā audita funkcijas centralizācija ministriju līmenī un optimizācija ir turpināta arī 2012.gadā (2.attēls). Jāatzīmē, ka ministrijās iekšējā audita personāla apjoms un kvalitāte nav proporcionāls esošajam darba apjomam, līdz ar to iekšējās kontroles sistēma starp institūcijām veidojas neviendabīga (skatīt 2.pielikumu).

² Saskaņā ar tieslietu ministra 2012.gada 1.oktobra rīkojuma Nr.1-1/388 „Par iekšējā audita funkcijas centralizāciju” ar 2012.gada 1.novembri iekšējā audita funkciju Valsts zemes dienestā uzdots īstenot Tieslietu ministrijas Iekšējā audita nodaļai.

2.attēls. Iekšējo auditoru štata vietu skaits ministrijās un iestādēs

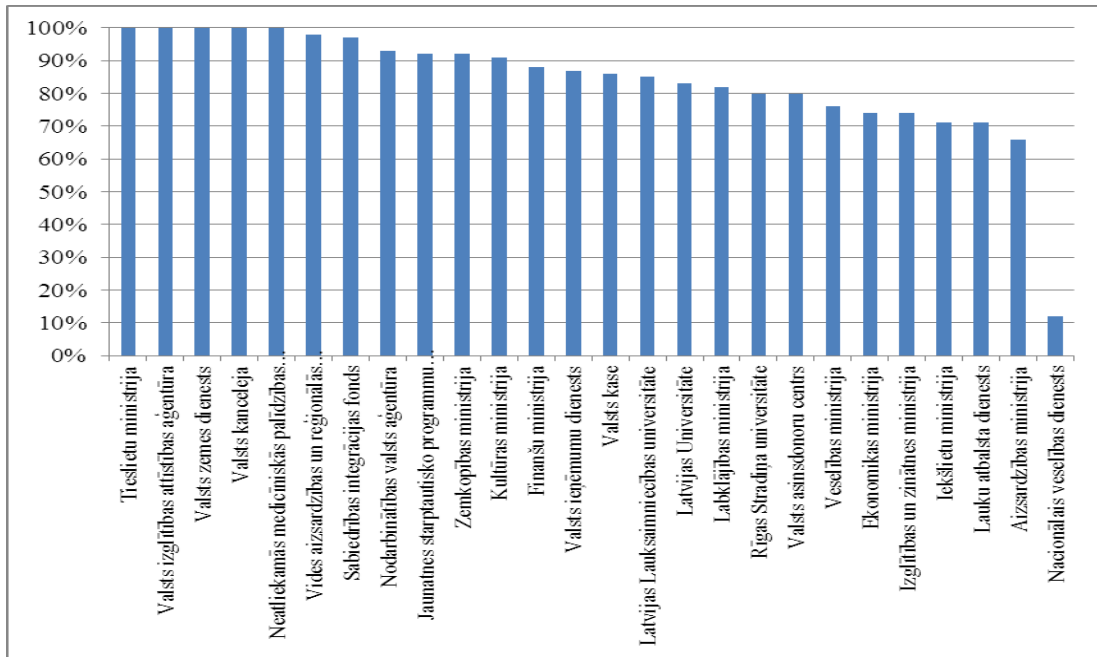
Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumiem Nr.918 „Iekšējā audita veikšanas kārtība”³ iekšējie auditori veic darba izpildes un kvalitātes rādītāju analīzi. Rādītāji ir apkopoti 3.pielikumā un Finanšu ministrija vērs uzmanību uz šādiem rādītājiem:

1) Sertificēto auditoru skaits. Viens no kritērijiem, kas raksturo iekšējo auditoru kompetenci – sertificēto auditoru skaits, kas pārskata gada beigās bija 32% no kopējā auditoru skaita. Jāatzīmē, ka 22 no 29 iekšējā audita struktūrvienībām to vadītāji nav sertificēti un 13 iekšējā audita struktūrvienībās, tai skaitā Ārlietu ministrijā, Aizsardzības ministrijā un Satiksmes ministrijā, nav neviens sertificēts iekšējais auditors. Pārskata gadā ir piešķirti 17 valsts pārvaldes iekšējā auditora sertifikāti. Atbilstoši Valsts administrācijas skolas informācijai uz pārskata perioda beigām valsts pārvaldes iekšējā auditora sertifikāts ir piešķirts 63 auditoriem, taču daudzi no viņiem vairs nestrādā valsts pārvaldes iekšējā auditā, vai arī strādā jomā, kas nav saistīta ar iekšējo auditu.

Joprojām saglabājas liels nesertificēto auditoru īpatsvars, tai skaitā starp iekšējā audita struktūrvienību vadītājiem. Ar 2014.gada 30.janvāri stājas spēkā Iekšējā audita likuma 11.panta trešā daļa – iekšējā audita struktūrvienības vadītāja pienākumus var pildīt tikai tāda persona, kura ir ieguvusi valsts pārvaldes iekšējā auditora sertifikātu iekšējo auditoru sertifikācijas jomu reglamentējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā vai biedrības "Iekšējo auditoru institūts" atzītu iekšējā auditora profesionalitāti apliecināšu sertifikātu.

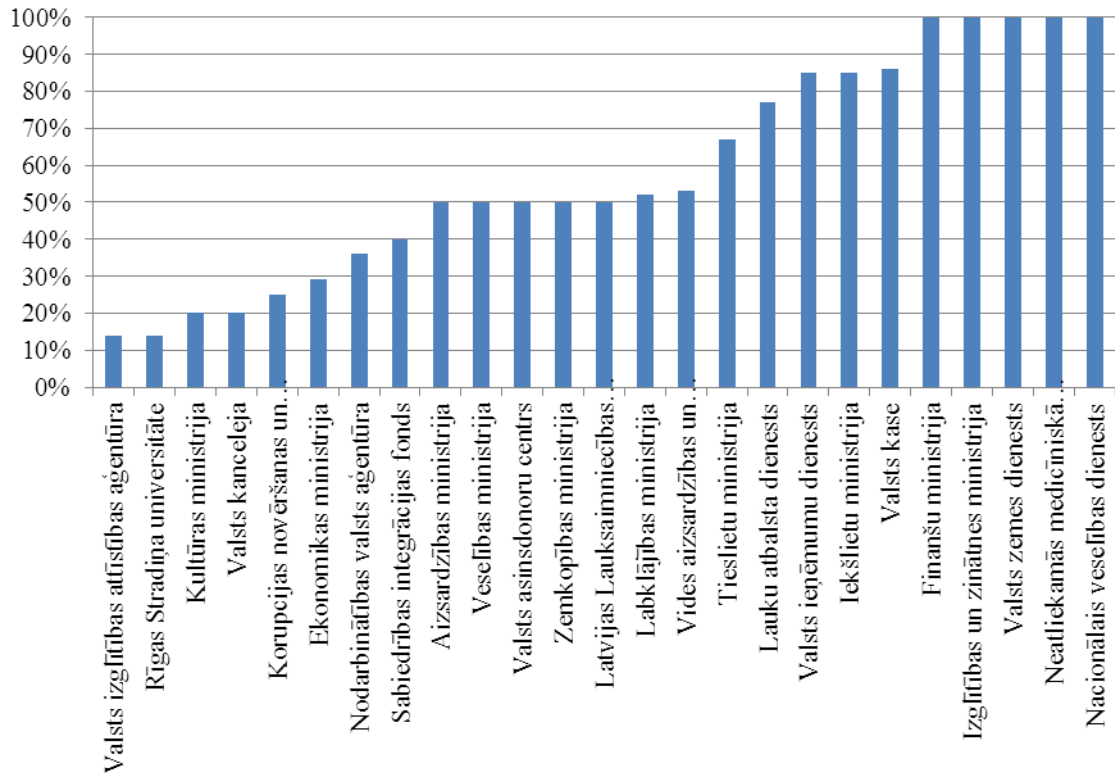
2) Ieteikumu ieviešanas īpatsvars pārskata gadā vairums institūcijās bija virs 80%, zemākais ir Aizsardzības ministrijā – 65% un Nacionālajā veselības dienestā – 12% (3.attēls). Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs pārskata gadā un iepriekšējā pārskata gadā nav sniedzis informāciju par iekšējā audita sniegto ieteikumu ieviešanas gaitu.

³ Ministru kabineta 2010. gada 28. septembra noteikumi Nr. 918 „Iekšējā audita veikšanas kārtība” bija spēkā līdz 2013. gada 1. jūnijam. Šobrīd ir spēkā Ministru kabineta 2013.gada 9.jūlija noteikumi Nr.385 „Iekšējā audita veikšanas un novērtēšanas kārtība”

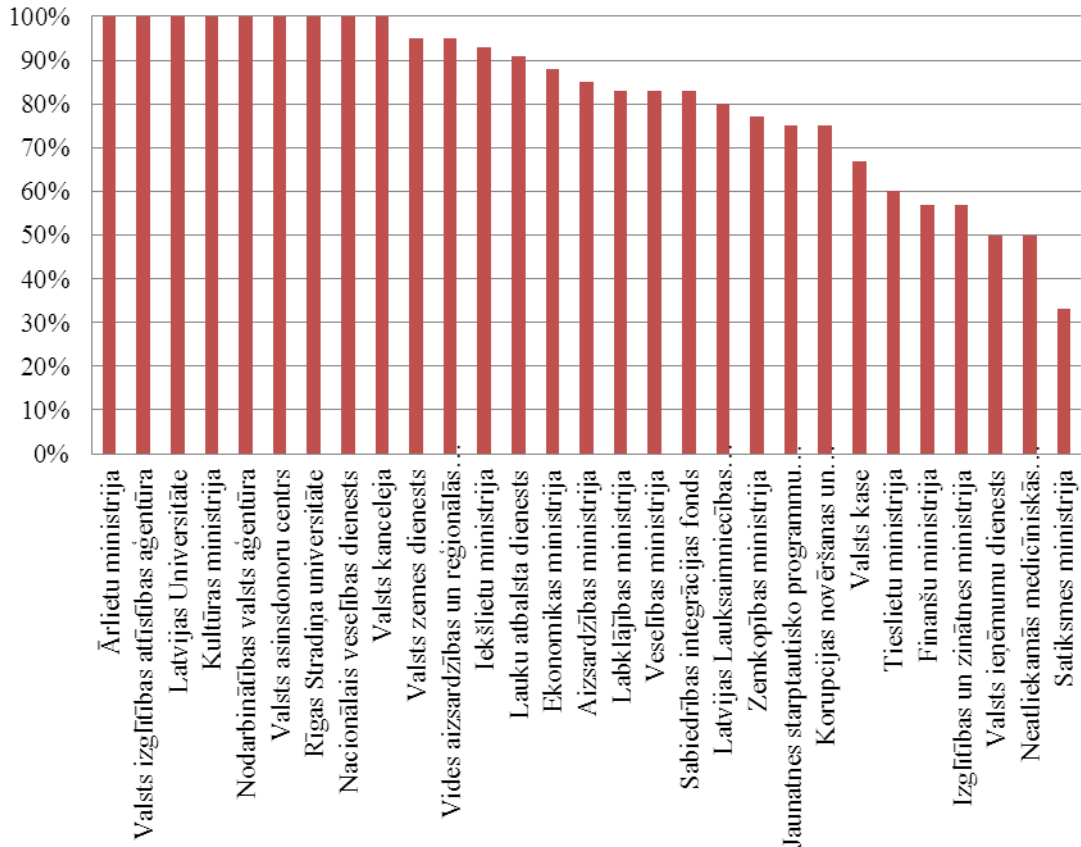
3.attēls. Ieteikumu ieviešanas īpatsvars ministrijās un iestādēs procentos

3) Ziņojumu iesniegšanas termiņu kavēšana. Pārskata gadā 17 no 29 iekšējā audita struktūrvienībām 50% un vairāk gadījumos ir kavēti iekšējā audita ziņojumu iesniegšanas termiņi (4.attēls). Ir pieaudzis to iekšējā audita struktūrvienību skaits, kurās ir kavēti visu ziņojumu iesniegšanas termiņi, kā rezultātā iestāžu vadītāji novēloti saņem informāciju par kontroles sistēmas trūkumiem. Ziņojumu termiņu kavēšanas iemesli ir nepilnīga iekšējā audita plānošana, ilgstoša ziņojumu projektu saskaņošana ar auditējamajiem, kā arī pārāk optimistiska resursu plānošana. Viens no cēloņiem ir nepietiekams vadības profesionālais līmenis, kā arī spēja definēt un vienoties par skaidriem kritērijiem, kas raksturo sistēmu (funkciju, uzdevumu) darbības efektivitāti.

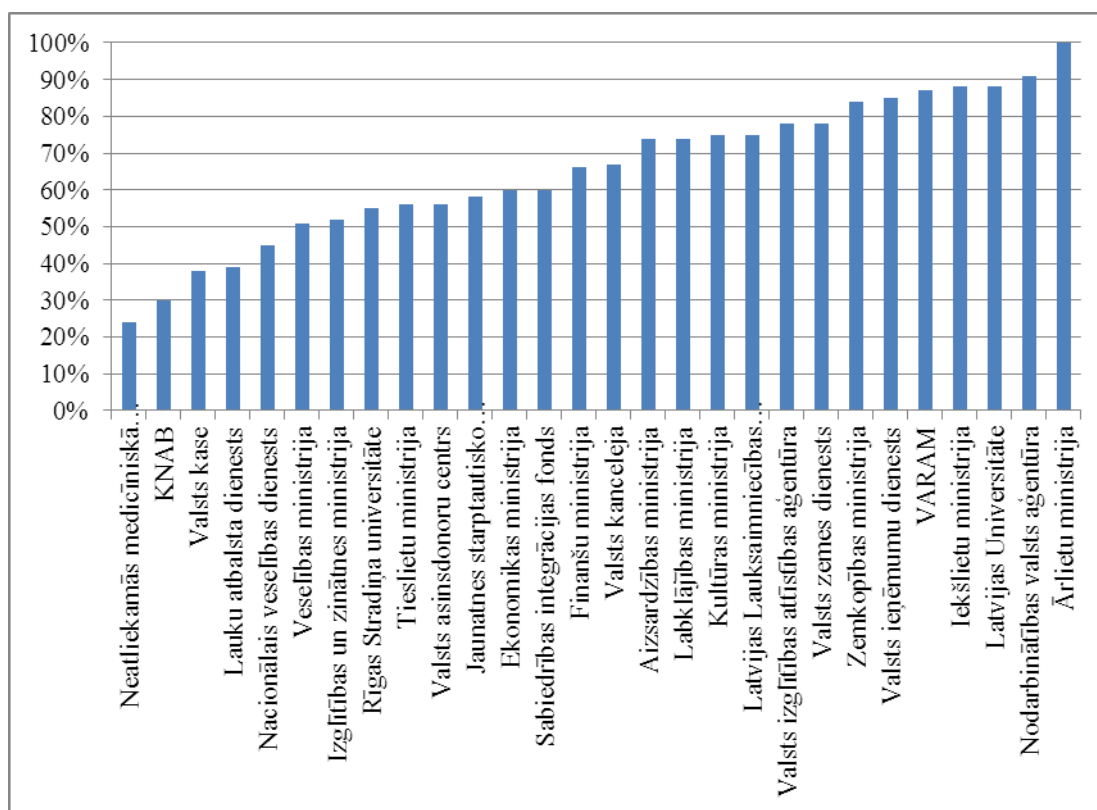
4.attēls. Gadījumu skaits, kad ir pārsniegts iekšējā audita ziņojumu iesniegšanas termiņš ministrijās un iestādēs procentos

4) Iekšējā audita gada plāna izpilde. Pārskata gadā 6 institūcijās plāna izpilde ir 60% vai zemākā līmenī (5.attēls). Joprojām saglabājas tendence, ka iekšējie auditori tiek iesaistīti neplānotu un ar auditu nesaistītu uzdevumu veikšanā, bet iekšējā audita gada plāni tiek aktualizēti nesavlaicīgi un nepamatoti. Nākotnē gada plāna izpildes rādītājs būtu jāanalizē ar iekšējā audita stratēģijas izpildi vai iekšējā audita vides segumu.

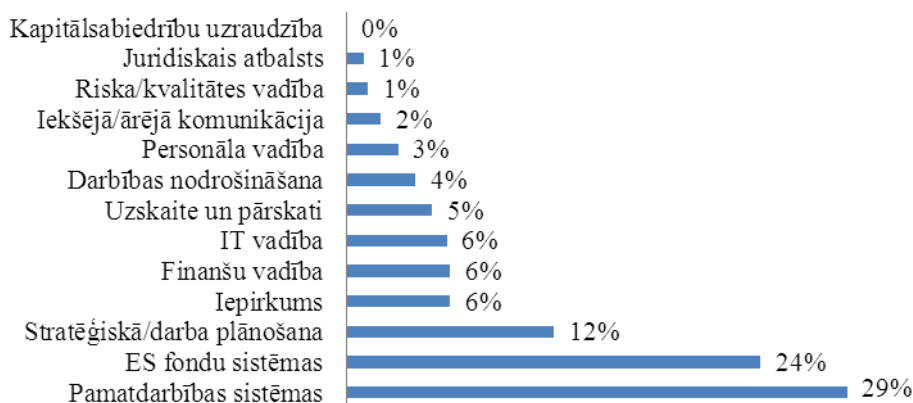
5.attēls. Iekšējā audita gada plāna izpilde ministrijās un iestādēs procentos

5) Iekšējo auditu darba uzdevumu veikšanai un audita ieteikumu ieviešanai faktiski patērētais laiks 13 iekšējā audita struktūrvienībās bija mazāk nekā 60% no kopējā iekšējam auditam pieejamā laika. Atlikušajā laikā auditori veica administratīvās funkcijas (piemēram, struktūrvienības vadīšana, metodikas izstrāde, plānošana, pārskatu sagatavošana) un tikuši iesaistīti citu uzdevumu izpildē, piemēram, disciplinārlietu izmeklēšanā, riska un kvalitātes vadības sistēmas uzturēšanā, konsultāciju sniegšanā, īpašu vadības uzdevumu izpildē. Atbilstoši iekšējo auditoru sniegtajai informācijai, no 116 darbiniekiem tikai 74 ir iesaistīti iekšējā audita funkcijas īstenošanā.

6.attēls. Iekšējo auditu darba uzdevumu veikšanai un audita ieteikumu ieviešanai faktiski patērētais laiks ministrijās un iestādēs procentos

6) Joprojām mazāk kā puse auditu tiek veikta pamatdarbības sistēmās (4.attēls). Liels īpatsvars saglabājas ārvalstu finanšu palīdzības sistēmu iekšējiem auditiem, kas ir viens no iekšējās kontroles sistēmas attīstības nevienmērīgiem cēloņiem valsts pārvaldē.

4.attēls. Auditējamās sistēmas 2012.gadā

2. Iekšējā audita struktūrvienību darba salīdzinošo pārbaūžu rezultāti

Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 10.augusta noteikumiem Nr.760 „Iekšējā audita struktūrvienību darba salīdzinošo pārbaūžu veikšanas kārtība” Finanšu ministrija 2011.gadā uzsāka kārtējo pārbaūžu ciklu, kura ietvaros 2011.gadā novērtēta 17 un 2012.gadā 3 iekšējā audita struktūrvienību darbība ministrijās un iestādēs. 2013.gadā Finanšu ministrija plāno noslēgt pārbaūžu

ciklu, veicot pārbaudes Izglītības un zinātnes ministrijā, Zemkopības ministrijā, Sabiedrības integrācijas fondā un atkārtoti Satiksmes ministrijā.

Kopsavilkums par sniegto novērtējumu un jomām, kurās konstatēti trūkumi

Ministrija, iestāde	Novērtējums ⁴	Jomas, kurās konstatēti trūkumi						
		Iekšējā audita sistēma	Resursu trūkums	Ilgtermiņa un gada plānošana	Iekšējā audita process	Ziņošana	Kompetence	Kvalitāte un darba izpilde
Aizsardzības ministrija	2			X	X			
Ārlietu ministrija	1	X		X	X	X	X	X
Ekonomikas ministrija	2			X	X			
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	2			X	X			
Iekšlietu ministrija	2		X	X	X			
Labklājības ministrija	3							
Nodarbinātības valsts aģentūra	3							
Satiksmes ministrija	-			X	X	X	X	X
Veselības ministrija	1	X	X	X				
Nacionālais veselības dienests ⁵	2		X	X	X		X	X
Rīgas Stradiņa universitāte	2			X	X			X
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	1			X	Nav veikti auditi	Nav veikti auditi		Nav veikti auditi
Valsts asinsdonoru centrs	1			X	X			
Vides aizsardzības reģionālās attīstības ministrija	2			X	X	X		
Valsts kanceleja	2			X				X
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	1	X		X	X	X	X	X
Tieslietu ministrija	2			X	X	X		
Valsts zemes dienests	2			X	X	X		X
Kultūras ministrija	3							

Būtiskākie konstatējumi:

Resursu trūkums

- Ar esošajiem resursiem struktūrvienības nevar nodrošināt noteiktās audita vides segumu – tas attiecas gan uz kompetentu auditoru piesaistīšanu, gan pārāk reti vai arī vispār netiek auditētas sistēmas, kā rezultātā struktūrvienība nevar sniegt pamatotu viedokli par iekšējās kontroles sistēmas darbību.

Iekšējā audita ilgtermiņa un gada plānošana

- struktūrvienība vēl nesaskata turpmāko attīstību un izaugsmi, kā rezultātā struktūrvienības sniegtā pievienotā vērtība iestādei var palikt nemainīga vai ar laiku samazināties;

- neauditē augstas prioritātes sistēmas vai arī tās nav plānots auditēt 5 gadu periodā;

- auditēta tiek ļoti šaura sistēmas joma, kā rezultātā nevar sniegt viedokli par visas sistēmas iekšējās kontroles darbību;

- audita resursi tiek novirzīti zemākas prioritātes, t.sk. ar iekšējo auditu nesaistītiem darbiem;

- auditi netiek plānoti balstoties uz prioritātēm – formāla pieeja riska faktoru noteikšanai un risku novērtēšanai, kā rezultātā iekšējais auditā sistēmu

⁴ Novērtējums (1) – iekšējā audita funkcija top (veidojas), (2) – iekšējā audita funkcija darbojas un ir pilnveidojama, (3) – iekšējā audita funkcija darbojas bez būtiskām nepilnībām, (4) – labākā prakse.

⁵ Ar 2011. gada 1. novembri Nacionālais veselības dienests ir Veselības ekonomikas centra un Veselības norēķinu centra funkciju, pārvaldes uzdevumu, tiesību, saistību, finanšu līdzekļu, mantas un lietvedības pārņēmējs.

mērķi netiek saskaņoti ar iestādes un valsts mērķiem un audits neidentificē un nevērtē riskantākās jomas.

Iekšējā audita process

- Sistēmu mērķi netiek sasaistīti ar iestādes un valsts mērķiem, kā rezultātā netiek identificēti būtiskākie riski un netiek izvēlēti tādi novērtēšanas kritēriji un pārbaudes metodes, kuru rezultātā var novērtēt kontroļu darbības efektivitāti;

- Auditos pārsvarā tiek vērtēta atbilstība normatīvajiem aktiem un pārlicība par kontroles sistēmas efektivitāti un atbilstību iestādes mērķu sasniegšanai netiek sniegta.

Ziņošana par iekšējā audita rezultātiem

- Ziņojumi tiek kavēti, atsevišķos gadījumos 4 mēnešus vai gadu, kā rezultātā auditoru atklājumi zaudē aktualitāti;

- Ziņojumos nav iekļauta informācija par izvirzītā iekšējā audita mērķa sasniegšanu, auditori izvairās no precīza viedokļa sniegšanas vai arī izvirzītais mērķis netiek sasniegts.

Kompetence

- Auditus veic auditori, kam pietrūkst zināšanas konkrētajās auditējamās sistēmās un audita tehnikā, kā rezultātā iestādes vadībai netiek sniegts pietiekami kompetents viedoklis par nepieciešamajiem uzlabojumiem iekšējā kontroles sistēmā.

Audita darba kvalitātes nodrošināšana

- Nepietiekama iekšējo auditu darba izpildes uzraudzība. Iemesls – kompetences trūkums vai arī struktūrvienībās, kurās audita funkciju īsteno viens cilvēks, netiek veikta darba izpildes un kvalitātes uzraudzība.

Par pārbauzu rezultātiem ir informēti attiecīgo ministriju valsts sekretāri, iestāžu vadītāji un attiecīgās nozares ministri. Konstatēto trūkumu novēršanai sniegti ieteikumi.

Finanšu ministrija vērs uzmanību, ka Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestā un Nacionālajā veselības dienestā⁶ kopš 2011.gada nevar novērtēt iekšējā audita procesu, jo iestādēs nav veikts pietiekams iekšējo auditu skaits.

3. Ministru kabineta noteikto auditējamo prioritāšu īstenošana

Ar Ministru kabineta 2011.gada 16.novembra rīkojumu Nr.596 „Par kopējām valsts pārvaldē auditējamām prioritātēm 2012.gadā” ministriju un Ministra prezidentam tieši padoto institūciju iekšējā audita struktūrvienībām tika noteikts veikt institūciju darbību reglamentējošos normatīvajos aktos noteikto politikas jomu makroietekmes rezultātu, politikas rezultātu, darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju (turpmāk – rādītāji) auditu.

Ministru kabineta noteiktā auditējamā prioritāte ir īstenota un sniegti priekšlikumi iekšējās kontroles darbības pilnveidošanai.

⁶ Salīdzinošā pārbaude tika veikta Veselības ekonomikas centrā un Veselības norēķinu centrā un ar 2011.gada 1.novembri Nacionālais veselības dienests ir abu iestāžu funkciju, pārvaldes uzdevumu, tiesību, saistību, finanšu līdzekļu, mantas un lietvedības pārņēmējs.

Kopsavilkums par iekšējo auditoru sniegto viedokli

Ministrija un iestāde	Novērtējamā joma			
	Vai politikas jomai ir noteikti rādītāji attīstības plānošanas dokumentos vai citos dokumentos	Vai ir nodrošināta rādītāju savstarpējā saskaņotība visu līmeņu un veidu attīstības plānošanas dokumentos vai citos dokumentos	Vai rādītāji atbilst normatīvajos aktos noteiktajām rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izstrādes un novērtēšanas prasībām	Vai ir izveidots pietiekams rādītāju sasniegšanas uzraudzības process
Aizsardzības ministrija				
Ārlietu ministrija				
Ekonomikas ministrija				
Finanšu ministrija				
Iekšlietu ministrija				
Kultūras ministrija				
Labklājības ministrija				
Satiksmes ministrija				
Tieslietu ministrija				
Veselības ministrija				
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija				
Zemkopības ministrija				
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs				
Sabiedrības integrācijas fonds				
Valsts kanceleja				
Izglītības un zinātnes ministrija		Nevar sniegt vērtējumu ⁷		
jā	ir atsevišķas nepilnības	daļēji	nē	

Analizējot iekšējā audita ziņojumus, var secināt:

- kopumā visām politikas jomām ir noteikti rādītāji⁸;
- visu līmeņu un veidu attīstības plānošanas dokumentos vai citos dokumentos rādītāju savstarpējā saskaņotība ir nodrošināta tikai daļēji;
- rādītāji daļēji atbilst normatīvajos aktos noteiktajām rādītāju izstrādes un novērtēšanas prasībām;
- rādītāju sasniegšanas uzraudzības process ir nepilnīgs.

Atsevišķos auditos konstatētās nepilnības:

- rādītāji nav saskaņoti jau politikas plānošanas dokumentos, un rādītāju pielietojums politikas izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā nav optimāls;
- politiku plānošanas dokumentos ietvertās politiku jomas neatbilst atbildīgās ministrijas nolikumā noteiktajām politiku jomām pēc nosaukumiem vai nolikumā savstarpēji pārklājas;
- politikas nozarē eksistē noteiktas starpministriju nesaskaņotības, un pastāv atšķirīgu publisko pakalpojumu sniegšanas risks;

⁷ Ministrijā nebija institūcijas vadības dokumenta 2010., 2011., 2012.gadam, līdz ar to nav iespējams veikt politikas plānošanas dokumentos ietverto uzdevumu saskaņotību ar institūciju vadības dokumentu.

⁸ Ekonomikas ministrija un Tieslietu ministrija rādītājus novērtēja tikai atsevišķās politikas jomās vai nozarēs.

vāja sasaiste starp budžeta plānošanu un politikas veidošanu;
 nav noteikti ieguvumu rādītāji un tādēļ arī analītiskie rādītāji, politikas plānošanas dokumentu un budžeta programmu rādītāji noteikti metodiski nekorekti, līdz ar to nav skaidras sasaistes starp sabiedrības ieguvumu un ministrijas resursu ieguldījumiem;
 atšķirīgas prakses dēļ resorā apgrūtināta kopējā rādītāju uzskaitē, analīze un novērtēšana;
 netiek sniegti informatīvie ziņojumi par pamatnostādņem vai arī izvērtējums par neizpildīto uzdevumu ietekmi uz iestādes mērķu sasniegšanu;
 politiku uzraudzības procesu apgrūtina un prasa lielus resursus liels politiku plānošanas dokumentu apjoms.

Konstatētie trūkumi, kas ietekmē valsts pārvaldes darbību kopumā

Nesaskaņotais regulējums valsts pārvaldes līmenī, kas regulē institūciju darbības plānošanu, politiku plānošanu, valsts budžeta plānošanu un izpildes uzraudzību, pastāv nesakrītības – hronoloģiskas un pēc būtības.

Nav izveidota sistēmiska savstarpēji saskaņota dažādu termiņu un līmeņu attīstības un darbības plānošanas sistēma, jo ir vāja sasaiste starp budžeta plānošanu un politikas veidošanu, tai skaitā 2012.gadā normatīvie akti nenosaka obligātu prasību izstrādāt institūciju stratēģiju, kas normatīvajos aktos ir noteikts kā attīstības un budžeta plānošanas sasaistes elements.

Pastāv terminu „politikas joma” un „politikas nozare” atšķirīga lietošana Ministru kabineta noteikumos. Ministriju nolikumos, kas ir galvenais pilnvarojuma rīks katrai ministrijai, lietotais jēdziens „nozare” atšķiras no Ministru kabineta 2009.gada 7.aprīļa noteikumu Nr.300 „Ministru kabineta kārtības rullis” 3.pielikumā noteiktās politiku hierarhijas „joma”, „nozare” un „apakšnozare”, līdz ar to nav vienotas izpratnes par jēdzienu nozīmi budžeta plānošanā un politikas plānošanā, kā arī atbilstoša pielietojuma. Ar atšķirīgu nozīmi budžeta plānošanā un politikas plānošanā tiek lietoti arī citi termini.

Nepilnības ārējā regulējumā kavē normatīvo aktu prasību ieviešanu un ievērošanu institūcijās.

Institūciju sniegtie priekšlikumi uzlabojumiem

Izvērtēt iespēju noteikt, ka vidējā termiņa politikas plānošanas dokumentu (pamatnostādņu) periodiem ir jābūt atbilstošiem Nacionālā attīstības plāna periodam, lai atvieglotu dažādu līmeņu rezultātu un rezultatīvo rādītāju saskaņošanu.

Īstenot ar Ministru kabineta 2008.gada 18.jūnija rīkojumu Nr.344 apstiprinātajās „Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādņēs 2008.-2013.gadam” noteikto uzdevumu par valstī vienotu rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas izveidi un uzturēšanu, kas nodrošinātu sistēmisku pēctecību, regulāru centralizēto rezultatīvo rādītāju uzraudzību un pieejamību, tai skaitā iespējamību izmantot dažādās analīzēs un pētījumos.

Sniegt skaidrojumu jēdzieniem „nozare”, „politikas joma” un norādījumu uz to hierarhiju, sistematizēšanu un pielietošanu attīstības plānošanas

dokumentos un institūciju nolikumos, lai varētu saskaņot politikas jomas ministriju nolikumos ar Ministru kabineta 2009.gada 7.aprīļa noteikumos Nr.300 „Ministru kabineta kārtības rullis” noteikto politikas jomu un politikas nozaru iedalījumu, kā arī ar pastāvošo tautsaimniecības iedalījumu nozarēs.

Galvenie secinājumi

1) Viedokli par iekšējā kontroles sistēmas darbību var sniegt tikai par daļu no valsts pārvaldes īstenotajām funkcijām un uzdevumiem, 26% gadījumos izteiktais viedoklis nav pietiekami pamatots, kā rezultātā pastāv iespēja, ka valsts pārvaldes iekšējās kontroles sistēmā ir trūkumi, kas ietekmē tās mērķu sasniegšanu.

Priekšlikumi situācijas risināšanai:

1) Lai audita resursus novirzītu augstas un vidējas prioritātes sistēmām turpmāk zemas prioritātes sistēmas varēs neauditēt vai noteikt garāku auditēšanas periodu.

2) Samazināts vadības un atbalsta sistēmu skaits, šādi mazinot atbalsta sistēmu īpatsvaru audita vidē.

3) Precizēti audita sistēmu prioritizēšanas kritēriji, kas ļauj objektīvāk novērtēt audita vidi.

2) Kopumā iekšējā audita sistēma pārbaudītajās institūcijās darbojas atbilstoši Iekšējā audita likuma prasībām, tomēr Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestā un Nacionālajā veselības dienestā Finanšu ministrija nevar novērtēt iekšējā audita procesu, jo iestādēs nav veikts pietiekams iekšējo auditu skaits.

Priekšlikumi situācijas risināšanai:

Pilnveidotas prasības ministra lēmumam par iekšējā audita sistēmu – ministram jānosaka paļaušanās mehānisms uz padotības iestāžu iekšējā audita darba rezultātiem – šādi stiprināta uzraudzība un metodiskā vadība pār šīm struktūrvienībām.

Salīdzinošajās pārbaudēs vairums institūcijās ir konstatēti būtiski trūkumi iekšējā audita darba plānošanā un iekšējā audita procesa īstenošanā, kas ietekmē iekšējā audita darba izpildes kvalitāti. Kopumā vadības noteiktās rīcības ir ieviestas, tomēr atsevišķos gadījumos nepieciešams turpināt darbu pie struktūrvienības darbības pilnveidošanas.

Priekšlikumi situācijas risināšanai:

Lai secinātu, vai ieviesto rīcību rezultātā konstatētie trūkumi ir novērsti un iekšējā audita sistēma ir pilnveidota, nepieciešams kompleksi novērtēt visas iekšējā audita sistēmas darbību. Šādu vērtējumu Finanšu ministrija sniegs nākamajās salīdzinošajās pārbaudēs.

3) Vairums institūcijās iekšējo auditu veikšanai un ieteikumu ieviešanai faktiski patērētais laiks ir mazāk nekā 60% no kopējā iekšējam auditam

pieejamā laika – iekšējā audita resursi tiek novirzīti ar iekšējo auditu nesaistītu uzdevumu veikšanai.

Priekšlikumi situācijas risināšanai:

1) Turpmāk, sniedzot viedokli par iekšējās kontroles sistēmu, iekšējā audita struktūrvienība paļaujas tikai uz iekšējā audita darba rezultātiem, šādi veicinot audita resursu novirzīt tiešo funkciju īstenošanai.

2) Finanšu ministrija aicina izvērtēt lietderību ieviest kontroles pašnovērtējuma procesu (*Control self assessment*), t.i. iestādes darbinieki paši veic iekšējās kontroles sistēmas atbilstības pārbaudes iestādē noteiktajiem principiem, tādējādi dodot iespēju pilnvērtīgāk izmantot iekšējā audita resursus augsta riska sistēmām un iestādes pamatdarbības procesu efektivitātes auditu veikšanai. Īpaši svarīgi šo procesu ieviest iestādēs, kurās ir maza iekšējā audita kapacitāte.

3) Lai palielinātu iekšējā audita sniegto pievienoto vērtību, aicinām attīstīt iestādes būtiskāko procesu nepārtrauktu uzraudzību (*continuous monitoring*), kuras ietvaros, izmantojot informācijas sistēmas, iekšējie auditori regulāri analizē būtiskākos iestādes procesus un sniedz vadībai pārskatus.

4) Tiek kavēti iekšējā audita ziņojumu iesniegšanas termiņi, kā rezultātā iestāžu vadītāji novēloti saņem informāciju par kontroles sistēmas trūkumiem.

Priekšlikumi situācijas risināšanai:

1) Finanšu ministrija aicina institūcijām iestrādāt rīcības mehānismus gadījumos, kad iekšējais audits nevar vienoties ar auditējamajiem.

2) Finanšu ministrija aicina stiprināt audita procesa uzraudzību un plānošanu.

5) Kopumā Ministru kabineta noteiktā auditējamā prioritāte ir īstenota visās institūcijās. Auditos konstatētās nepilnības norāda, ka joprojām ir aktuālas Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādņēs 2008.-2013.gadam norādītās problēmas:

- rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izmantošanai trūkst sistemātiskas pieejas;

- izpratne par rezultātiem un to rezultatīvajiem rādītājiem joprojām nav pietiekama;

- netiek nodrošināta sistemātiska rezultātu un to rezultatīvo rādītāju, kā arī ar tiem saistītās informācijas uzkrāšana un analīze;

- nav panākta rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izmantošana, vienkāršība un saprotamība;

- neskaidra rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izmantošana iestāžu vadības un finansēšanas procesā.

Priekšlikumi situācijas risināšanai:

Finanšu ministrija piedāvā Valsts kancelejai un Pārresoru koordinācijas centram izvērtēt auditos konstatētās nepilnības un izvērtēt, vai Rezultātu un rezultatīvo

rādītāju sistēmas pamatnostādnēs 2008.-2013.gadam noteiktās rīcības ir pietiekamas un aktuālas.

Informācija par priekšlikumu īstenošanu

Finanšu ministrija veic pasākumus informatīvajā ziņojumā minēto priekšlikumu ieviešanā.

1) Priekšlikumi, kas saistīti ar iekšējā audita metodikas pilnveidošanu, ir iekļauti Finanšu ministrijas izstrādātajā Ministru kabineta 2013.gada 9.jūlija noteikums Nr.385 „Iekšējā audita veikšanas un novērtēšanas kārtība”.

2) Finanšu ministrija regulāri veic salīdzinošās pārbaudes saskaņā ar ministrijas Iekšējā audita departamenta Salīdzinošo pārbaudžu plānu 2011.-2015.gadam. Salīdzinošo pārbaudžu plānā ir iekļautas atkārtotas pārbaudes iekšējā audita struktūrvienībās, kurās ir konstatēti būtiski trūkumi. Salīdzinošo pārbaudžu laikā Finanšu ministrija informē institūcijas par trūkumiem iekšējā audita funkcijas īstenošanā un sniedz priekšlikumus iekšējā audita struktūrvienības darbības pilnveidei. Iekšējā audita struktūrvienības vadītājs nodrošina salīdzinošo pārbaudžu ieteikumu ieviešanu un atbild par iekšējā audita metodikas pilnveidi.

3) Lai Pārresoru koordinācijas centrs varētu izmantot 2012.gada prioritātes audita rezultātus, Finanšu ministrija ir prezentējusi Pārresoru koordinācijas centram detalizētu informāciju par aktuālajām problēmām Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmā.

4) Iekšējā audita padome 2013.gada 31.maija atzinumā Nr.15-1-03/87 atkārtoti norāda, ka joprojām maz iekšējo auditu veikti informācijas tehnoloģiju (IT) jomā. Iekšējā audita struktūrvienības kā pamatojumu IT vadības sistēmas auditu neveikšanai bieži min atbilstošas kompetences trūkumu, kā arī augstās izmaksas IT kompetences piesaistīšanai no ārienes. Lai panāktu koordinētu pieeju šīs problēmas risināšanai visā valsts pārvaldē, Finanšu ministrija piedāvā veikt situācijas izvērtējumu par auditu veikšanu IT jomā un līdz 2014.gada 30.martam iesniegt Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu.

Finanšu ministrs

A.Vilks

24.07.2013. 15:30

3311

V.Gurkovska

Finanšu ministrijas

Iekšējā audita departamenta

Iekšējā audita politikas plānošanas nodaļas vadītāja

67083856, vija.gurkovska@fm.gov.lv